

POZOROVÁNÍ

2 Oficiální debut českého básníka, který se skrývá pod pseudonymem Elsa Aids, je výběrem z předchozích sbírek, vydaných vlastním nákladem (často jako bibliofilie v několika exemplářích). Autor se pohybuje ve více méně uzavřeném, postundergroundovém okruhu české industriální hudby a své nejen básnické texty publikuje zejména na stránkách A2. Nově vytvořená sbírka *Trojediný prst* (slovo sbírka je tady chápáno ve smyslu soubor, sebrání) vznikala v letech 2006 až 2011, a i když jde o zmíněný výběr ze starších souborů, drží pohromadě autorovou až fixní zaujatostí tělem a jeho ohledáváním.

Když byla sbírka nominovaná na letošní *Ortenovu cenu* i na *Magnesii Literu*, prošla kolem porot bez větší rezonance – podobná reakce se dá čekat i u dalších čtenářů, protože kniha sama na první pohled působí jako něco, čemu není příliš dobře rozumět. Ani ne tak v poloze lexikální, jako spíš ve významech. Je v ní cosi velmi dekadentního, něco až příliš lascivního a něco až zle chirurgického. Příliš mnoho vnitřních orgánů, spojovaných k sobě s chladností a bez výčitek, s divným odstupem. Ve sbírce se do sebe – v logice spíše snové než reálné – prolínají zvláštní uzavřené jevy. Jsou to často výrony jakéhosi hnusu („*Ten den byl v zajetí představy, že z koutku uzdičky ještě cosi vydoloubnu*“), místy až nevkusně vtíravého, které jsou podávány v kombinaci s osobitým, často schválně imbecilním („*nahmatám chlebiček / prošlý / jeden den. Kvaky kvak a je tam*“) nebo skatologickým humorem. Je to však jistá póza a chápu to jako určitou schválnost – Elsa Aids tím zahání nevytrvalé nebo povrchní čtenáře, aby u jeho knihy vydrželi jen ti, co opravdu chtějí číst a poznat. Není to sbírka snadná a vůbec ne

přístupná, je určena „jen pro pomatené“, abychom připomněli klasiky.

Celá kniha je průvodcem po tom, co se děje pod hladinou těla a pod hladinou myšlenek, které nám procházejí hlavou nebo je říkáme nahlas. Texty se zavrtávají velmi hluboko, jejich východiska jsou nepříjemná, zraňující a nebezpečná. Je to „vysoká hra“ se vším všudy, básník si vytrvale dovoluje probourávat se do hájemství podvědomí a snů, aniž by byl trubačem již dávno zdegenerovaného a podagrického -ismu. Vždycky, když se snažíte sledovat, kam Elsa Aids směřuje, uteče někam jinam, než byste čekali. Jeho poezie (byť jsou to spíš „reverdyovské“ nebo „fargueovské“ texty než čisté básně) překvapuje intenzivním nasazením a pozorováním, které je hodné spíše pitevný: „*Jak se jmenujou ty malé kostní lusky, ty drobné kostěné násadky v bříškách mých prstů?*“ nebo „*Stačí se otočit a jsem o něco hloub v době, kterou jsem nechal vyrůst, ale nevím o ní nic.*“ Vlastně to hrozně bolí, hrozně moc se tady dává všanc tělo a psyché. Pokud u nás byly v předchozích dekadách asi nejtělesnější poezii verše Kainarovy a později básně Milana Děžinského, předbílá je Elsa Aids o několik stupňů („*ulepená koženková rodidla / a scvrklé žaludky v udusáných výbězích*“), což se navíc rozevírá do oblasti psychiky a psychoanalýzy („*V hltanu mě tíží nestrávené dětství*“). Není to žádná jednoduchá cesta, i když by se zdálo, že básně v knize jsou jen tak nahozené a „jen tak“ asociované. Básník jde proti zjednodušenosti a zrychlenosti dnešní doby. Intenzivně odmítá kompromis i za cenu ztráty vnímatelů: „*Dny končí u noci a tělo se / nemůže dočkat, až mu podjedou nohy, / pokud jde o mě: / jsem mrtvý žigulík.*“ Tělo a temnota, nejen okolní, evokovaná nocí nebo tmou, ale i temnota vnitřní (temnota uvnitř tělesných orgánů i temnota myšlenek), to vše vyčerpává. A způsobuje

cosi nepříjemného, podobného strachu – už uvědoměním si, že to vše temné a hluboké je součástí nás samotných. Takhle by mohla vypadat budoucnost poezie, ale popravdě řečeno, nechtěl bych se toho dožít; je bez něčeho, co bych postaru nazval „nadějí“. Chybí mi v těch verších katarze a možná i cit, ve sbírce není smrtelnost, zůstala už jen postmortální a bezejmenná flákota.

Přesto je to sbírka výrazná a velká. Zejména ta odvaha spustit se do hlubin vědomí a podvědomí a pozorovat sám sebe, aby se došlo k něčemu, co by mohlo být pojmenováno jako antihumanismus, je mimořádná. Elsa Aids zvláště redukuje svět, skoro by se zdálo, že tu hrají svou významnou roli nějaká farmaka („*Stačí i barva na vlasy a budeme si vzdálenější než krtci. Je to stejná záhada, jako že jsem vůbec kdy vyrašil a teď dřepím v bagrové lžici*“). V současné poezii je to zcela vyhraněná poetika, kterou jinak vidíme snad jen u Pavla Ctibora, nebo v některých básních a textech u Jaromíra Typlta či u Boženy Správcové (ale u každého jinak, po svém). Nevím, zda v tomhle světě Elsy Aids můžeme vůbec používat označení „lyrický subjekt“ (sám ho nemám rád), a jestli by nebylo vhodnější nahradit ho za „lyrický objekt“ – Elsa Aids pozoruje, dedukuje, krájí a selektuje. Bolí to v onom výše zmíněném smyslu uvědomění si vlastních „vnitřností“: nejen subjekt, ale i všechno ostatní. Nezůstává nic, co by mělo šanci přežít, všechno je ztěžklé, zatemněné, mírně odpuzující. Jako podvědomí i jako nelidská příroda. Intenzita textů Elsy Aids nezasahuje ani po několikerém čtení, a pravděpodobně bude vzbuzovat emoce i po letech. I když to nejsou zrovna nejlepší a nejčistší emoce, jejich vyplavením a pozorováním se dozvíme velmi mnoho. A nejen o subjektu, ale i o sobě samých.

Michal Jareš

K V Ě T E N

- 1.út/ DENNĚ (Poníci slabosti) / E. Tobiáš / režie J. Nebeský
 - 2.st/ Vernisáž výstavy fotografií Jiřího Ernesta / 16.00
 - PLATONOV JE DAREBÁK! / A. P. Čechov / režie J. Pokorný
 - 3.čt/ ZÁZRAK V ČERNÉM DOMĚ / M. Uhde / režie J. Nvota
 - 4.pá/ AMBRÓZIE / R. Schimmelpfennig / režie D. Czesany
 - 5.so/ CABARET CALEMBOUR / EKNG
 - 6.ne/ CHAMELEON / EKNG
 - 7.po/ LOUIS A LOUISA
D. Gieselmann, K. Schumacher / režie J. Nvota
 - 8.út/ ČESKÁ VÁLKA / M. Bambušek / režie D. Czesany
 - 9.st/ ASANACE / V. Havel / režie D. Czesany
 - 10.čt/ TARTUFFE GAMES / Pan Molière a kol. / režie J. Frič
 - 11.pá/ Festival Zlomvaz / host
 - 12.so/ MALENKA / Pohádka od 6 let / EKNG / 17.00
 - 13.ne/ DALEKÁ CESTA DOMŮ / EKNG
 - 14.po/ PÍSKOVIŠTĚ / M. Walczak / režie J. Pokorný / EK
 - 15.út/ CHAMELEON / EKNG
 - 16.st/ LOUIS A LOUISA
D. Gieselmann, K. Schumacher / režie J. Nvota
 - 17.čt/ CANTOS / Ezra Pound / veřejná generálka 11.00
DARGER LIKE SHE / EKNG
 - Koncert Markéty Zdeňkové / Zadní foyer kavárny / 20.00
 - 18.pá/ CANTOS / E. Pound / režie M. Bambušek PREMIÉRA
 - 19.so/ ASANACE / V. Havel / režie D. Czesany
 - 20.ne/ Káťa a její čtyřnozí přátelé jedou na prázdniny
Pohádka / host / EK / 15.00
TŘI / Anna-Marie Maxera / Scénické čtení / EKNG
 - 21.po/ KOLONIE / L. Ferenzová / režie L. Ferenzová
 - 23.st/ KOMPLIC / F. Dürrenmatt / režie D. Czesany
 - 24.čt/ CANTOS / E. Pound / režie M. Bambušek
 - 25.pá/ SPACÍ VADY / R. Denemarková / režie S. Radun
 - 26.so/ ČI JE TO MĚSTO? / beseda
 - 27.ne/ SUKNĚ V AKCI / EKNG
 - 28.po/ UBU SE BAVÍ / J. Havelka a kol. / režie J. Havelka
 - 29.út/ DENNĚ (PONÍCI SLABOSTI)
E. Tobiáš / režie J. Nebeský
 - 30.st/ CANTOS / E. Pound / režie M. Bambušek
 - 31.čt/ DOMOV MŮJ / J. Pokorný / režie D. Czesany
- Pokladna otevřena: po – pá 14 – 20 • Tel: 222 868 868
rezervace e-mail: pokladna@nazabradli.cz •
www.nazabradli.cz • Anenské nám. 5 • 115 33 Praha 1
Začátky představení v 19.00, není-li uvedeno jinak.